

Med två språk på Manilla

Eleverna på Manillaskolan i Stockholm går tio år i grundskolan. De ska nämligen lära sig två språk redan från början: teckenspråk och svenska. När allt fler barn med hörselskador får implantat ökar också kraven på mer talad svenska i specialskolan.

- Alla måste titta när Hampus berättar. Och kom ihåg turtagningen.

Det blir en del fniss och stök innan eleverna i år 3-5 är redo för teckenspråkslektionen på Manillaskolan i Stockholm. De sitter på stolar i en halvcirkel vända mot den stora digitala skrivtavlan längst fram i klassrummet. Flera händer viftar för att fånga läraren Elisabeth Thiléns uppmärksamhet. Det blir nioåriga Jades tur. Hon reser sig vant, går snabbt längst fram och ställer sin fråga vänd mot klassen. Hur lång ska redovisningen vara? I ett pågående projekt ska eleverna redovisa en hundras på teckenspråk inför klassen. Jade har valt pudel, för en sådan har hennes storasyster. Hon har letat upp fakta på internet och nu ska hon skriva ner uppgifterna för hand. Det är lite knöligt och Jade suckar. Annars trivs hon jättebra på Manilla. Mest med fritids som ligger tvärs över skolgården.

- I skolan är matte roligast och NO tråkigast, konstaterar hon bestämt. Vi håller på med en massa maskar som vi måste mata med löv och sänt.

Klasskompisen Frida kom till Manillaskolan i höstas från en hörselklass i Alvik.

- Dom pratade så tyst på Alviksskolan och jag behövde lära mig mer teckenspråk.

Ibland är det svårt att läsa och ibland

Frida och läraren Elisabeth.

tycker Frida att vuxna tecknar annorlunda.

- Jag vet inte varför, dom gör det bara.

Lektionen är slut och Elisabeth blinkar med lamporna i taket för att fånga allas uppmärksamhet. Ögonblicket senare är klassrummet tömt och nu väntar utelek med fritidspedagogen Fredrik.

Modern skola

Manillaskolan, med anor från 1800-talet, tronar vackert beläget längst ut på södra Djurgården. Skolan har varsamt renoverats och tidsandan sitter i väggarna. Det breda trapphuset i gjutjärn binder samman våningar och korridorer, uppehållsrum och matsal har högt i tak, vackra målningar och spröjsade fönster. Den gamla dövskolans historia finns berättad i svartvita fotografier på väggar och i montrar.

Idag har Manillaskolan ungefär 150 elever och är en av landets sex specialskolor för hörselskadade och döva. Det är en modern skola med avancerad teknisk utrustning för elevernas skolgång. De flesta bor i stockholmsområdet eller i närkommunerna. Specialskolan följer grundskolans läroplan, med några skillnader: Eleverna lär sig både teckenspråk och svenska och målet är att de ska vara tvåspråkiga när de slutar skolan. Med två språk att lära sig är grundskoletiden förlängd till tio år.

Stor förändringsprocess

Numera får nästan alla barn som föds med hörselskador cochlea-implantat, CI, en slags inopererad hörapparat som stimulerar hörselnerven. Föräldrar till barn som fått CI vill att undervisningen ska innehålla mer tal och Manillaskolan befinner sig i en stor förändringsprocess. En ny sorts tvåspråkighet håller

Jade trivs på Manillaskolan.

på att växa fram. För lärarna Annette Johnsson, Inger Bång och Susanne Wiklund i år 3-5 ställs nya krav på undervisningen.

- Vi har två elever i klassen som har svenska som förstaspråk. Talet kommer allt mer och vi försöker föra in det naturligt under lektionerna, säger Annette.

”Här är det lätt att finnas i en gemenskap.

Teckenspråk är fortfarande grunden och första undervisningsspråk när hela klassen är samlad. Men med en hög personaltäthet kan arbetslaget även anpassa undervisningen

individuellt för att möta eleverna på deras egen nivå.

- Av de elever som kommer hit finns också alla varianter på kunskaper i teckenspråk. Så först måste vi se till att alla har ett gemensamt språk, berättar Inger.

Döva elever har inte fördel av ljudstimulansen som hörande har när de ska lära sig skriva och läsa. Istället sker undervisningen kontrastivt där man jämför teckenspråk och svenska.

- Den skrivna svenskan skiljer sig mellan döva elever och elever med lättare hörselskador eller CI. Ofta har döva bättre stavning men svårare med grammatik och ordföljd, eftersom detta är annorlunda uppbyggt i teckenspråk, säger Annette.

Nära kontakt

De flesta elever på Manilla börjar sin skolgång här, men det händer även att elever kommer in senare till skolan. Några har gått integrerat i den vanliga skolan eller i hörselklass men behövt mer stöd i undervisningen. Inger Bång har själv två döva barn och vet mycket om den process många föräldrar till hörselskadade och döva barn genomgår.

- Vi har en nära kontakt inte bara med eleverna utan också med föräldrarna. De har ofta funderat mycket på skolgången och många har en önskan att deras barn ska gå integrerat i den vanliga skolan, säger Inger Bång.

- De elever som kommer senare till oss utvecklas enormt mycket här. Inte minst ser vi att deras självförtroende växer, säger Susanne.

Språket är en viktig del i en människas identitet och behovet av teckenspråk diskuteras när allt fler elever får CI. Vem är döv och vem är hörande och vilket språk ska användas?

Eva Hovegren, lärare i år 7, har jobbat på Manilla i snart 19 år. Som döv tycker Eva att hon är en viktig förebild för sina elever. Hon betonar vikten av att båda språken får leva parallellt.

- Alla elever har rätt att använda sin hörsel och sin röst. Men det är en fördel för hörselskadade att kunna teckenspråk. Då får de hela livet med sig möjligheten att kunna välja språk, oavsett sammanhang eller tillgång till hörseltekniska hjälpmedel. Det är en stor trygghet, säger Eva. På Manilla blandas teckenspråk och tal hela tiden. I klassrum och matsal, uppehållsrum och korridorer sker en parallell kommunikation.

Läraren Eva ser sig som en viktig förebild för eleverna.

Mathilda vill läsa något inom media.

- Här är det lätt att finnas i en gemenskap och det finns alltid ett språk som fungerar, säger Eva.

Dröm om filmvärlden

I ett klassrum på översta våningen har Mathilda Seling i år 9 svenska. Klassen läser en ungdomsroman som de sedan ska diskutera i klassen. Mathilda har gått hela sin skolgång på Manilla och trivs bra med lärarna och klasskompisarna. Ibland fantiserar hon om hur lätt det skulle vara ifall alla kunde teckenspråk. Som när hon åker tåget till och från skolan och det ibland blir stopp i trafiken. Då vet Mathilda inte vad som händer.

- Jag talar och hör mig själv ganska bra. Men jag hör inte vad folk svarar. Och då blir det så pinsamt.

Mathilda blir lite nervös när hon tänker på betygen. Nu har hon fem MVG men vill ha det i fler ämnen.

- Jag blir även lite nervös när jag tänker på vilket jobb jag kan få. Jag vet ju att möjligheterna är begränsade men försöker ändå tänka öppet.

Närmast väntar riksgymnasiet för hörselskadade och döva i Örebro. Där kommer Mathilda att gå med de flesta av hennes kompisar från Manilla. Hon vill läsa något inom media. En dröm är att jobba inom filmvärlden, som producent eller bakom kameran.

Efter svenskan får Mathilda inspiration till sina drömmar i Manillas dramahus mitt på skolgården. Här finns avancerad

teknik för filminspelning och klippning, loger och en stor scen. Mathildas dramagrupp är djupt engagerade i en filminspelning som ska visas för alla i klassen. Det handlar om intriger och mord och Mathilda spelar en oskyldigt dömd. Filmen ska bli lite som den amerikanska serien om kriminaltekniker, CSI. Fast på Manillavis förstås.

*Text: Helena Norman
Foto: Thomas Henrikson*

Manillaskolan, längst ut på södra Djurgården i Stockholm.